

OŠETŘOVNÉ V DOBĚ NOUZOVÉHO STAVU

Usnesením vlády č. 194 ze dne 12. března 2020 vláda České republiky v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, vyhlásila pro území České republiky nouzový stav. V souvislosti s tím přijala mnohá opatření ke zmírnění negativních dopadů šíření onemocnění COVID-19 na zaměstnavatele, zaměstnance, osoby samostatně výdělečně činné a další osoby. Jedním z důležitých opatření jsou dočasné změny v poskytování ošetřovného.

1. Podmínky nároku na ošetřovné v době nouzového stavu při uzavření školského nebo dětského zařízení

Nárok na ošetřovné má pečující osoba, která je účastna nemocenského pojištění. Další podmínkou pro nárok na ošetřovné z důvodu uzavření dětského/školského zařízení je, aby bylo dítě v den, od kterého rodič začíná pečovat, mladší 13 let. V případě, že v průběhu ošetřovného dosáhne dítě 13 let, nárok na ošetřovné se neztrácí. O dítě s nárokem na ošetřovné může pečovat jeden z rodičů nebo i jiná nemocensky pojištěná osoba, pokud žije s dítětem ve společné domácnosti. Stejně se postupuje i v případě, jedná-li se o rodiče osamělého. Osamělým rodičem se rozumí osoba svobodná, ovdovělá nebo rozvedená, pokud nežije s družkou (druhem) nebo v registrovaném partnerství.

Zaměstnanec **nemá nárok** na ošetřovné z důvodu ošetřování dítěte nebo péče o ně, jestliže jiná fyzická osoba má z důvodu péče o toto dítě nárok na výplatu PPM nebo má nárok na rodičovský příspěvek. Toto omezení neplatí v případě, kdy tato jiná osoba onemocněla, utrpěla úraz, nastaly u ní situace zákonem stanovené, porodila nebo jí byla nařízena karanténa, a proto nemůže o dítě pečovat.

Některé skupiny pojištěnců nemají vzhledem k charakteru vykonávané činnosti na ošetřovné nárok (např. zaměstnanci účastní pojištění z důvodu výkonu zaměstnání malého rozsahu, zaměstnanci zaměstnaní na základě dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce, domácí zaměstnanci). Nárok na výplatu ošetřovného nemá zaměstnanec v době prvních 14 kalendářních dní dočasné pracovní neschopnosti.

Ošetřovné se poskytuje po celou dobu, po kterou je potřeba o dítě pečovat, bylo-li školské nebo dětské zařízení z důvodu šíření koronaviru uzavřeno.

Ochranná lhůta pro ošetřovné neplyne. Znamená to, že pokud pracovní poměr zaměstnance skončil v době před uzavřením školského zařízení, nárok na ošetřovné nemá.

2. Žádost o ošetřovné

Zaměstnanec žádá o výplatu ošetřovného na formuláři „Žádost o ošetřovné při péči o dítě z důvodu uzavření školského/dětského zařízení (školy)“, který mu vydá ve 2 vyhotoveních výchovné zařízení (škola), které dítě navštěvuje. Vzhledem k tomu, že z časových důvodů nebylo možné zajistit formuláře adekvátní dočasné právní úpravě platné jen v době nouzového stavu, bude použit formulář ČSSZ 89 628 5 II/2020, který je uveden v příloze.

Dle výkladu MPSV ze dne 11. 3. 2020, týkajícího se počátku běhu podpůrčí doby u ošetřovného v případě uzavření školy bude počátek běhu podpůrčí doby vázán na den, který si rodič po uzavření školy nebo dětského zařízení individuálně určí. Běh podpůrčí doby pak již nelze přerušit.

3. Vyplnění formuláře ČSSZ 89 628 5 II/2020.

Část A. tiskopisu vyplňuje školské/dětské zařízení, které má k dispozici elektronický formulář na ePortálu ČSSZ, z nějž lze exportovat *.pdf soubor, dále je distribuován tiskopis žádosti v elektronicky vyplnitelné podobě (otevřený dokument *.doc a dokument *.pdf vyplnitelný běžnou verzí kancelářského SW nástroje).

V tomto tiskopisu vyplní školské/dětské zařízení část A. elektronicky, dokument uloží (v případě ePortálu ČSSZ vyexportuje a uloží) a zašle příslušnému rodiči e-mailem (optimálně s elektronickým podpisem příslušného zaměstnance školy, pokud jím škola nedisponuje, zašle tiskopis rodiči e-mailem bez elektronického podpisu), v části „do“ je přitom možno uvést údaj i slovně, kupř. „do odvolání“,

Část B. tiskopisu vyplňuje rodič.

Elektronicky obdrženy tiskopis od školského/dětského zařízení by měl rodič bez zbytečného odkladu zaslat e-mailem svému zaměstnavateli jako doklad o své nepřítomnosti v práci z důvodu péče o dítě.

Pro uplatnění žádosti o dávku ošetřovného je třeba, aby rodič školou zasláný elektronický tiskopis vyplnil, podepsal a odeslal, a to buď:

elektronicky, má-li elektronický podpis nebo datovou schránku. Pokud však rodič tyto technické prostředky nemá, může tiskopis vytisknout, vyplnit, podepsat, naskenovat (ofotit) a poslat elektronicky zaměstnavateli e-mailem, anebo může tiskopis vytisknout, vyplnit, podepsat a zaměstnavateli předat fyzicky (poštou).

Část C. tiskopisu vyplňuje zaměstnavatel.

Elektronicky doručený tiskopis od zaměstnance předá zaměstnavatel spolu s přílohou k žádosti o dávku příslušné OSSZ zaručeným způsobem elektronicky na OSSZ, tj. buď s elektronickým podpisem, nebo datovou schránkou.

Fyzicky doručený a podepsaný tiskopis od zaměstnance předá spolu s přílohou k žádosti o dávku příslušné OSSZ fyzicky (poštou), případně jej naskenuje a společně s přílohou k žádosti o dávku zašle příslušné OSSZ zaručeným způsobem elektronicky, tj. buď s elektronickým podpisem, nebo datovou schránkou.

3. Rozšířený nárok na ošetřovné při péči o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

V době nouzového stavu vzniká nárok na ošetřovné i osobám, které se starají o zdravotně závislé osoby alespoň v I. stupni, a to bez věkového omezení hendikepované osoby, tj. nárok na ošetřovné se vztahuje i na péči o zdravotně závislé osoby, které jsou starší třinácti let a s nimiž pečující osoba žije ve společné domácnosti.

4. Podpůrní doba ošetřovného v době nouzového stavu

Ošetřovné se v době nouzového stavu poskytuje po celou dobu trvání mimořádných opatření, tzn. do ukončení uzavření školních a dětských zařízení. Změny jsou platné pouze po dobu trvání mimořádných opatření vlády pro boj s epidemií COVID-19.

V případě, že doba péče o dítě z důvodu uzavření školního nebo dětského zařízení končí (doklad byl vystaven již na počátku mimořádných událostí), není třeba žádat o prodloužení dokladu. Pečující osoba může nadále o dítě pečovat, dokud škola nebo dětské zařízení nebude otevřeno. Schválená právní úprava zajišťuje, aby ošetřovné obdržely pečující osoby i zpětně, a to po celou dobu, po kterou bylo školské /dětské zařízení uzavřeno a o dítě bylo pečováno.

Dojde-li v průběhu ošetřování dítěte k ukončení pracovního poměru zaměstnance, poskytuje se dávka nadále až do skončení mimořádných opatření.

Nárok na ošetřovné se týká též případů, kdy o uzavření školního nebo dětského zařízení rozhodl sám zřizovatel.

5. Střídání pečujících osob v rámci ošetřování

Nárok na ošetřovné může uplatnit i druhá osoba (rodič, či jiná pečující osoba, která žije ve společné domácnosti s dítětem), nikoliv však souběžně. Jde o střídání v péči o dítě v průběhu kalendářního měsíce, **a to bez omezení četnosti střídání**. Střídání v péči však není možné v průběhu dne. V průběhu pobírání ošetřovného se mohou v ošetřování střídát nejvýše dvě osoby.

Každá pečující osoba získává nárok na ošetřovné za kalendářní dny, kdy o dítě pečovala. Evidence o dnech péče se po skončení měsíce uvede na tiskopise „Výkaz péče o dítě z důvodu uzavření výchovného zařízení“, který je uveden v příloze.

6. Přerušování doby ošetřování

Ošetřovné nelze přerušit, ale v průběhu podpůrní doby může pečující osoba pracovat. V době, kdy vykonává práci, obdrží mzdu a neobdrží ošetřovné. Jde o situace, kdy rodič zajistí hlídání dítěte jinou osobou, která nesplňuje podmínky pro nárok na ošetřovné (sousedka, kamarád, atd.)

V těchto případech je zaměstnavatel povinen sdělit okresní správě sociálního zabezpečení, ve kterých dnech zaměstnanec pracoval. Pro úplnost ještě doplňujeme, že právní úprava vylučuje výplatu ošetřovného, pokud by měla být poskytnuta pouze za dny, ve kterých zaměstnanec neměl pracovat. Z pohledu pracovního práva jde o dny nepřetržitého odpočinku v týdnu.

Příklad:

Zaměstnanec má směny od pondělí do pátku, kdy pracuje. Žádá o ošetřovné za dny sobotu a neděli. Nárok na ošetřovné v tomto případě nevzniká.

7. Lhůty pro výplatu ošetřovného

I v době nouzového stavu platí zákonem stanovené lhůty pro výplatu dávky. Ošetřovné vyplácí příslušná OSSZ prostřednictvím účtu ČSSZ, **a to nejpozději do 1 měsíce** následujícího po dni, v němž jí byl řádně vyplněný doklad pro nárok na výplatu dávky včetně příslušných podkladů doručen.

Dávky se pojištěnci poukazují na jeho účet u peněžního ústavu v ČR nebo se vyplácejí v hotovosti poštovní poukázkou. V případě výplaty dávky v hotovosti poštovní poukázkou hradí náklady na její doručení příjemce, tzn. že vyplacená dávka bude o tyto náklady snížena. Základní poukázečné činí 30 Kč, při dávce ve výši od 5 001 do 50 000 Kč poukázečné činí 40 Kč a za každých dalších započatých 10 000 Kč se poukázečné navyšuje o 7 Kč.

Současně s dávkou obdrží příjemce písemné oznámení o druhu vyplácené dávky, její denní výši, výši denního vyměřovacího základu a období, za které byla dávka vyplacena. Oznámení se uvádí formou sdělení příjemci na výpisu z účtu nebo formou sdělení na poštovní poukázce (tzv. zpráva pro příjemce).

K žádosti o ošetřovné je nově třeba vždy po skončení kalendářního měsíce předat zaměstnavateli tiskopis „**Výkaz péče o dítě z důvodu uzavření výchovného zařízení**“. Zaměstnavatel pak doplní další informace a předá podklady pro rozhodnutí o dávce příslušné okresní správě sociálního zabezpečení, která dávku vyplácí.

8. Výše ošetřovného

Výše ošetřovného činí od prvního kalendářního dne péče nebo ošetřování 60 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den. Orientační výši dávky lze zjistit pomocí kalkulačky pro výpočet ošetřovného, která je zveřejněna na internetových stránkách MPSV.

9. Nárok na „ošetřovné“ u osob samostatně výdělečně činných

Dle schválené právní úpravy bude OSVČ vyplácena peněžní podpora, kterou realizuje Ministerstvo průmyslu a obchodu, a to po celou dobu trvání mimořádných opatření. Finanční příspěvek pro OSVČ činí **424 Kč za každý den** při péči o dítě nebo osobu zdravotně postiženou alespoň v I. stupni závislosti, pokud v souvislosti s karanténou musely OSVČ přerušit své podnikání a pečovat o děti nebo hendikepované osoby. Ministerstvo průmyslu a obchodu bude na základě čestného prohlášení podaného prostřednictvím obecního živnostenského úřadu tyto částky vyplácet. O „ošetřovné“ pro OSVČ je možné žádat od 1.dubna 2020 prostřednictvím obecního živnostenského úřadu. OSVČ požádají o dotaci („ošetřovné“) za každý kalendářní měsíc tak, aby peníze obdržely co nejdříve na svůj účet, který uvedou v žádosti. Žádost bude možné podávat i prostřednictvím datových schránek.

O „ošetřovné“ bude moci požádat OSVČ pečující o dítě nebo děti mladší 13 let, které navštěvují školy i jiná dětská zařízení nyní uzavřená kvůli koronaviru, pokud na stejné děti nečerpá tuto dotaci nebo jiný kompenzační příspěvek žádná jiná osoba. Dítě nebo děti musejí být v den podání žádosti o dotaci mladší 13 let.

Na podporu ve formě dotace bude mít nárok také OSVČ pečující o nezaopatřené dítě do 26 let věku, které je závislé na pomoci jiné osoby aspoň ve stupni I podle zákona o sociálních službách a nemůže navštěvovat školu uzavřenou kvůli koronaviru.

Podpora se vztahuje i na OSVČ, která pečuje o osobu zdravotně postiženou aspoň ve stupni I (lehká závislost) podle zákona o sociálních službách.

Příloha č. 1 - Žádost o ošetřovné při péči o dítě do 10 let z důvodu uzavření školského/dětského zařízení (školy)

Příloha č. 2 - Výkaz péče o dítě z důvodu uzavření výchovného zařízení

Poznámka k elektronickému zpracování Přílohy k žádosti o dávku

V případě, že doklad o ošetřování vystavuje školské nebo předškolní zařízení, není v dokladu uvedeno číslo rozhodnutí, které je nezbytné pro zpracování přílohy k žádosti o dávku.

Vzhledem k tomu, že od 1.1.2020 je nutné až na výjimky veškeré přílohy k žádosti o dávku nemocenského pojištění zasílat elektronicky, pak v případě přílohy k žádosti o ošetřovné bez povinného údaje "číslo rozhodnutí" nemůže být příslušný doklad elektronickým systémem přijat. V takovém případě (bude to většinový případ) je nutné z nabídky vybrat a zadat : "dávka z ciziny mimo Slovensko". Po doplnění údaje "dávka z ciziny mimo Slovensko" je dokument přijat elektronickým systémem.

Ing. Růžena Klímová
Praha, 1. dubna 2020